

RAPORT DE PROGRES pentru anul 2020
cu privire la activitățile realizate pentru implementarea
Programului Național de Control al Cancerului pentru anii 2016-2025

Obiectivul general: Reducerea mortalității prin cancer cu 7 % pînă în anul 2025

Nr. crt.	Acțiuni planificate	Responsabili pentru implementare	Parteneri	Activități realizate în 2020
1	2	4	5	6
Obiectivul specific 1. Reducerea cu 10% pînă în 2025 a incidenței tipurilor de cancer: pulmonar, de piele, stomac, ficat, prostată, colorectal, cervical și mamar prin controlul factorilor de risc comportamentali (fumatul, consumul de alcool, alimentație, activitate fizică) și prin vaccinare				
1.1. Prevenirea și reducerea prevalenței factorilor de risc comportamentali, precum fumatul, consumul nociv de alcool, alimentația nesănătoasă, inactivitatea fizică și expunerea la soare				
1.1.1.	Monitorizarea prevalenței factorilor de risc ai cancerului și informarea anuală a Comitetului de coordonare a programului privind controlul cancerului și evoluția acestora	MSMPS	Agenția Națională pentru Sănătate Publică	<p>În Republica Moldova consumul produselor din tutun și produselor conexe reprezintă una din problemele fundamentale a ultimelor decenii. Conform datelor studiului STEPS Moldova 2013, prevalența fumătorilor este de 25,3%: 43,6% în rândul bărbaților adulți, și 5,6% în rândul femeilor, este semnificativă diferența în prevalența fumatului la femei în funcție de mediul de reședință - de 8 ori femeile fumează mai mult din mediul urban (10,4%) față de mediul rural (1,3%).</p> <p>La nivel global consumul produselor din tutun este responsabil de peste 8 milioane de decese anual. Peste un milion de oameni mor din cauza expunerii la fumatul pasiv. De asemenea, acest obicei nociv este responsabil de 25% din totalul deceselor provocate de cancer la nivel global. Consumul produselor din tutun și a celor conexe în Republica Moldova are consecințe grave pentru viață și sănătate, astfel, anual mor peste 5.200 de persoane (circa 14-16% din numărul total de decese) din cauza bolilor cauzate de consumul tutunului. Astfel, fumatul are un rol esențial în decese, care pot fi prevenite în rândul populației Republicii Moldova, și care este considerată a fi o problemă națională.</p> <p>În scopul transpunerii legislației naționale din domeniul controlului tutunului la prevederile recomandărilor OMS și a UE a fost adoptată Legea nr. 97 din 26 iulie 2019</p>

pentru modificarea unor acte legislative - în continuare Legii nr. 97/2019, prin care au fost efectuate modificări cu măsuri concrete la Legea nr. 278/2007, cu intrarea în vigoare din 01 ianuarie 2020; Codul contravențional nr. 218/2008 cu intrarea în vigoare din 01 iulie 2019; Codul fiscal nr. 1163/1997 cu intrarea în vigoare din 01 iulie 2019.

Prin Legea nr. 97/2019 pentru modificarea unor acte legislative au fost făcute modificări și completări la legea nr. 278/2007, cu extinderea prevederilor și restricțiilor pentru produsele din tutun și pentru produsele din tutun care nu arde și produsele conexe și impozitarea acestora, inclusiv țigaretelor electronice, și restricțiilor de interdicere a consumului lor în instituțiile de educație și medico- sanitare, la locurile de muncă, în toate locurile publice, transport public etc.

Prin Legea menționată începând cu 01 ianuarie 2020 este interzisă publicitatea directă și indirectă pentru toate produsele din tutun și conexe, introduce modificări la Codul fiscal prin majorarea impozitelor și egalarea lor pentru toate produsele din tutun, inclusiv pentru produsele din tutun care nu arde.

Conform prevederilor Legii nr. 278/2007 și Regulamentelor sanitare aprobate prin Hotărârile Guvernului nr. 1065/2016 începând cu 20 mai 2020 au fost interzise producerea, importul și plasarea pe piață categoriilor de produse din tutun cu o aromă caracteristică de mentol. Fiind finalizată etapa privind producerea, importul și plasarea pe piață categoriilor de produse din tutun cu o aromă caracteristică.

Începând cu 15 august 2020 a fost interzisă expunerea vizibilă a produselor au: tutun, a produselor conexe, a dispozitivelor și a accesoriilor de utilizare, reîmămare sau încălzire a acestora în spațiile comerciale accesibile publicului.

O atenție deosebită a fost acordată implementării interdicțiilor prevăzute de Legea 278/2007 privind fumatul în locurile publice, la locurile de muncă, etc., privind comercializarea producției din tutun minorilor cu informarea autorităților administrației publice centrale și locale, agenților economici etc.

Se efectuează monitorizarea producerii, importului, promovării, respectării cerințelor privind plasarea avertismentelor de sănătate, inclusiv a pictogramelor, și informațiilor de etichetare pe pachetele unitare și ambalajul exterior pentru produsele din tutun și produsele conexe, comercializării, respectării politicilor de prețuri și de taxare a articolelor din tutun și a sancțiunilor pentru încălcarea legislației din domeniu.

În scopul monitorizării consumului produselor din tutun și expunerii la fumul de tutun au fost examinate listele și cantitatea tuturor ingredientelor utilizate în procesul de fabricare a articolelor din tutun produse și importate în Republica Moldova pe toate mărcile și tipurile de produse, datele toxicologice, cunoscute producătorului sau

importatorului, referitoare la ingredientele utilizate, cu referiri speciale la efectul lor asupra sănătății, menționând orice efect de generare a dependenței și deprinderii față de articolele în cauză în conformitate cu prevederile legislației în vigoare

Toate mărcile al produselor din tutun fabricate în țară și importate au fost supuse la ANSP avizării sanitare cu efectuarea expertizei actelor prezentate și cu efectuarea investigațiilor de laborator.

În conformitate cu Acordul Bienal pentru anii 2018-2019 între Biroul Regional pentru Europa al OMS și MSMPS, în 2019 a fost realizat Studiul Global privind Fumatul la Adolescenți (CYTS) din clasele a 7-9, de vârstă 13-15 ani, cu suportul și conlucrarea nemijlocită cu Biroul Regional pentru Europa al OMS și Centrul de Prevenire și Control a Bolilor din Atlanta, SUA, și care se realizează odată la cinci ani.

Conform datelor Studiului Global privind Fumatul la Adolescenți (GYTS) din 2019 prevalența consumului de tutun la elevi de vârstă 13-15 ani din Republica Moldova este în creștere și constituie 16, 3%, inclusiv 20, 4% băieți și 11, 8% fete (datele GYTS 2013 - 10.4 %: 14.9% băieți și 5.8% fete), iar 38, 6% din ei au început fumatul la vârstă până la și 10 ani. Din elevii participanți la studiu, 7, 4% (10, 6% băieți și 10, 5% fete) fumează țigarete, 3, 9% (4, 9% băieți și 2, 7% fete) consumă produse din tutun care nu arde cu încălzire electrică IQOS, iar 12,7% consumă țigarete electronice (16,8% și 8,4%).

Rezultatele Studiului impun necesitatea monitorizării consumului de tutun și evaluării măsurilor implementate de combatere a fumatului în rândul copiilor și tinerilor și eficiența acestora. Specialiștii Agenției Naționale pentru Sănătate Publică participat de multe ori cu explicații pentru agenții economici și populație privind prevederile legislației în domeniul controlului tutunului și termenii de implementare în cadrul emisiunilor la TV, radio și în presa scrisă.

Au fost întreprinse măsuri pentru asigurarea serviciilor de consiliere privind abandonarea fumatului și accesului la tratamentul dependenței de tutun, la adresare persoanelor dependente de tutun. Pentru lărgirea asistenței de consiliere privind renunțarea la fumat cu suportul Biroului OMS pentru țară au fost realizate 5 ateliere de instruire a medicilor de familie în domeniul dat.

Astfel, în cadrul staționarului IMSP Dispensarul Republican de Narcologie pe parcursul anului 2019 au fost diagnosticate 9717 persoane, în prima jumătate a anului 2020 - 4125 persoane cu dependență de nicotină, acordate servicii de tratament medicamentos a dependenței de tutun la 6238, 2020-2793 persoane, inclusiv la 4919, anul 2020-la 2048, în condiții de ambulatoriu, și acordată consiliere psihologice și

				<p>terapie cognitivă comportamentală la 149 persoane, 21194 de fumători, anul 2020 la 2048 persoane, li s-a acordat asistență de consiliere privind renunțarea la fumat de la medicii narcologi din teritoriale administrative.</p>
1.1.2.	Implementarea activităților de control a tutunului în conformitate cu programul național privind controlul tutunului pentru anii 2017-2021	MSMPS	<p>Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Educației; Ministerul Afacerilor Interne; Organizația Mondială a Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică; societatea civilă</p>	<p>Pentru reducerea consumului de tutun și a produselor conexe, în fiecare an, OMS și partenerii săi marchează, la 31 mai, Ziua Mondială fără Tutun, care în anul 2020 s-a desfășurat cu genericul ”Protejarea tinerilor de manipularea industriei tutunului și prevenirea consumului de tutun” axată pe sporirea gradului de conștientizare privind impactul negativ pe care îl are consumul oricărui produs din tutun asupra sănătății: <i>de la cancer - la bolile respiratorii cronice</i>, și cum industria tutunului își ”vânează” consumatori noi din rândul adolescenților și tinerilor.</p> <p>Totodată, a treia zi de joi a lunii noiembrie, a fost marcată Ziua Națională de renunțare la fumat. Sloganul acestei zile a fost „Renunță la fumat pentru o zi! În fiecare zi” chemând la acțiune toți factorii de decizie pentru susținerea politicilor naționale de reducere a consumului de tutun și a produselor conexe și atragerea tuturor sectoarelor relevante în lupta pentru controlul tutunului.</p>
1.1.3.	Implementarea activităților de control a consumului nociv de alcool în conformitate cu programul național privind controlul alcoolului pentru anii 2012- 2020	MSMPS	<p>Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare; Ministerul Finanțelor; Ministerul Economiei; Ministerul Educației; Ministerul Afacerilor Interne; Organizația Mondială a Sănătății; Compania Națională de</p>	<p>Alcoolul în Republica Moldova este cel de-al treilea factor de risc pentru povara bolilor în țară, iar circa 10% din decese anual înregistrate sunt cauzate de consumul nociv de alcool, înregistrând un nivel de două ori mai mare decât media globală.</p> <p>Conform datelor Agenției Internaționale pentru Cercetare în domeniul Cancerului (IARC, partea OMS), alcoolul este clasificat un agent cancerigen de categoria I, astfel, se estimează că 26% din totalul cazurilor de cancer sunt cauzate de consumul excesiv de alcool și 5% dintre decesele cauzate de cancer au drept factor principal de risc alcoolul.</p> <p>Conform Raportului global privind consumul de alcool și sănătatea din 2018, Moldova a înregistrat un consum anual de 15,2 litri alcool pur/locuitor la vârsta de 15+ ani, din care bărbaților le revine 25,2 litri alcool pur/locuitor, iar populației feminine 6,1 litri alcool pur/locuitor.</p> <p>Consumul nociv de alcool constituie una din cele mai importante probleme social-economice și de sănătate publică la nivel național. Potrivit studiilor naționale în</p>

<p>de risc nutriționali modificabili în conformitate cu programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014 - 2020</p>		<p>Industriei Alimentare; Ministerul Educației; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Ministerul Sănătății; Agenția Națională pentru Sănătate Publică</p>	<p>Republica Moldova se confruntă cu povara dublă a malnutriției. Pe de o parte subnutriția și deficiențele nutriționale, caracteristice țărilor în curs de dezvoltare, pe de alta - supragreutatea și obezitatea, caracteristice țărilor dezvoltate. 6.4% dintre copiii cu vârsta până la 5 ani au retard statural, condiționat de insuficiența cronică de energie, iar a cincea parte dintre copii suferă de anemie (Studiul MICS. 20'2). O treime din populația adultă este supraponderală sau obeză, determinând un risc crescut pentru bolile netransmisibile, inclusiv cancer. (Studiul STEPS. 2013). În Repubiica Moldova predomină practici alimentare nesănătoase, astfel, 1/3 din populație (32,4%) consuma produse alimentare procesate, cu conținut sporit de sare, grăsimi trans și zahar. Se atestă un consum excesiv de produse de panificație și pâine, fiind estimat la 315 g/zi/persoană sau aproape toată cantitatea zilnică recomandată de cereale, un consum excesiv de sare: consumul de sare la adulți (în special la bărbați) depășește cu mai mult de 2 ori aportul zilnic recomandat de OMS - de 5 g de sare. Fructele sînt cel mai redus consumate, aproape 2/3 din populație (de vârsta 18-69 ani) consumă mai puțin de 5 porții de fructe și/sau legume, consumul mediu fiind doar de 2 porții/zi.</p> <p>De menționat, că mai puțin de 36% din nou-născuți sunt alăptați exclusiv la sân în primele șase luni ale vieții și doar 49% de copii cu vârsta de 6 - 23 luni sunt alimentați în corespundere cu frecvența meselor conform recomandărilor MSMPS, iar alimentația sub-optimală la vârsta fragedă este asociată cu risc sporit pentru boala în adolescență și maturitate. Potrivit HBSC Moldova, în perioada 2014-2018 a crescut proporția adolescenților cu IMC anormal de la 25% în 2014 la 30% în 2018. în 2018 a scăzut semnificativ proporția adolescenților care iau micul dejun în fiecare săptămână, în special în rândul băieților de 15 ani. (53% în 2018, comparativ cu 63% în 2014). Mai puțin de jumătate (46%) adolescenți consuma fructe și legume zilnic. în același timp, adolescenții din Moldova mănâncă dulciuri peste media HBSC la toate vârstele, fără schimbări semnificative în comparație cu 2014.</p> <p>în perioada de referință au fost depuse eforturi și obținute anumite rezultate în vederea implementării acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni la Programul național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020 (în continuare Program), cu scopul de a reduce povara morbidității și a dizabilității prevenibile și a mortalității premature evitabile din cauza bolilor netransmisibile legate de dietă, subnutriție și deficiențele nutriționale. A fost propus un Proiect HG cu privire la aprobarea Procedurii comune de autorizare pentru aditivii alimentari, enzimele alimentare și aromele alimentare.</p> <p>Au fost întreprinse măsuri de implementare continue a Campaniei naționale de</p>
--	--	--	---

				<p>comunicare privind reducerea consumului de sare "<i>Redu sarea din mâncare</i>" cu suportul Proiectului "<i>Viața sănătoasă</i>". Scopul fiind informarea și sensibilizarea populației privind riscurile pentru sănătate asociate unui consum mare de sare, privind conținutul de sare în diferite produse alimentare procesate.</p> <p>În scopul sporirii gradului de informare și conștientizare a populației pentru prevenirea bolilor netransmisibile, condiționate de alimentația nesănătoasă, au fost realizate un șir de acțiuni de comunicare, informare, instruire, mobilizare socială în cadrul Zilelor Mondiale, săptămânilor și lunilor de profilaxie.</p> <p>Annual, pe data de 16 octombrie este celebrat unul dintre cele mai importante evenimente din calendarul Organizației Națiunilor Unite - <i>Ziua Mondială a Alimentației</i>, scopul căreia este accentuarea și inspirarea publicului la acțiuni pentru prevenirea, detectarea și gestionarea riscurilor alimentare pentru a contribui la securitatea alimentară, sănătatea umană, prosperitatea economică, agricolă și dezvoltarea durabilă.</p>
1.1.5.	Realizarea studiilor privind prevalența fumatului în rândul lucrătorilor medicali și a bolnavilor de cancer	MSMPS		Acțiunea dată rămâne nerealizată din cauza lipsei resurselor financiare pentru efectuarea studiilor. Concomitent, au fost înaintate propuneri în adresa CNAM pentru a susține financiare efectuarea studiului.
1.2. Comunicarea, informarea și educarea publicului larg și al tuturor furnizorilor de servicii de sănătate privind măsurile de prevenire a cancerului				
1.2.1.	Organizarea evenimentelor științifice, a atelierelor de lucru, conferințelor, lecțiilor, etc. în domeniul prevenirii și controlului cancerului		Mass-media; organizații non guvernamentale; autoritățile publice locale; Ministerul Educației	<p>Sporirea nivelului de informare, comunicare și educarea populației pentru prevenirea cancerului și adoptarea unui mod de viață sănătos la toate etapele vieții este un obiectiv important, care se regăsește în mai multe documente de politici în domeniul sănătății publice, inclusiv și în cadrul Programului național de promovare a sănătății pentru perioada 2016 - 2020, aprobat prin HG nr. 100 din 23.08.2016.</p> <p>De menționat, că acțiunile principale la acest capitol țin de realizarea campaniilor de comunicare, acțiuni de informare și sensibilizare a publicului în cadrul diferitor evenimente (Zile naționale sau mondiale, săptămâni, decade, lunare) de promovare a sănătății și profilaxia bolilor, instruirea grupurilor țintă, acțiuni în mass-media, în comunitate, inclusiv cu participarea tinerilor și a voluntarilor, etc.</p> <p>Campanie națională de comunicare privind prevenirea cancerului de col uterin "Rămâneți sănătos! Faceți testul PAP!" a fost lansat oficial în ianuarie 2020, cu scopul de a informa femeile cu vârste cuprinse între 25 și 61 de ani despre importanța prevenirii cancerului de col uterin și a testului Papanicolau în special și de a le încuraja, dar și a întregii societăți să sprijine femeile - mame, soții, surori, fiice, prieteni - pentru a</p>

programa o întâlnire la medicul de familie pentru a face testul de citologie și pentru a avea grijă de sănătatea lor - <https://www.facebook.com/watch/?v=680950465821467>. Ca parte a campaniei, 20 de jurnaliști din cele mai apreciate instituții de mass-media au fost capacitați pentru a reflecta corect în cadrul evenimentelor media informațiile legate de importanța prevenirii cancerului de col uterin și, în special, despre serviciile de screening pentru colul uterin <https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/2847386051966184>

În cadrul campaniei de comunicare a fost lansat site-ul web dezvoltat pentru prevenirea cancerului de col uterin - www.paptest.md - administrat de Unitatea de coordonare a screeningului cervical, înființat în cadrul Institutului Mamei și Copilului.

În martie 2020, din cauza pandemiei COVID-19, campania de comunicare privind prevenirea cancerului de col uterin a fost suspendată, fiind relansată în iulie 2020 cu mesajul „Sănătatea femeilor este importantă chiar și în timpul pandemiilor!” <https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/3530141057024010>.

Diferite materiale de comunicare au fost dezvoltate și promovate în timpul campaniei: spot video / audio difuzat pe canalele TV și radio, pliante informative bilingve pentru femei, instrucțiuni pentru medici care trebuie utilizate în timpul consilierii (în versiuni românești și rusești), twibboni de social media, publicitate în aer liber, mărturie video cu un supraviețuitor al cancerului de col uterin - <https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/3388789427825841>.

Au fost organizate activități de informare pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la importanța prevenirii cancerului de col uterin, cu implicarea diferiților parteneri, inclusiv a asociațiilor pentru femei, a centrelor de tineret etc. unimedia.info/ro/news/dfbec8d82b463878/gagauzia-se-alatura-campaniei-nationale-pastreaza-sanatatea-fa-testul-citologic.html

De asemenea, au fost dezvoltate și publicate 14 articole și 4 webinarii / LIVES - au fost organizate pentru populația generală cu privire la screeningul cervical și vaccinarea anti-HPV prin intermediul platformei de socializare Gyneco.md prin intermediul rețelei de socializare socială, UNFPA Moldova a oferit sprijin, cu scopul de a îmbunătăți informațiile despre populație generală și alfabetizarea cu privire la prevenirea cancerului de col uterin. <https://www.instagram.com/gyneco.md/?hl=ro>.

În 2020 a fost realizat Sondajul KAP post-intervenție privind prevenirea cancerului de col uterin în Republica Moldova, cu sprijinul SDC și UNFPA. Raportul de studiu KAP post-intervenție reflectă modificările în timp (situația din 2020 față de 2018), precum și stipulează un set de recomandări bazate pe dovezi care vizează accelerarea eforturilor de prevenire a cancerului de col uterin la nivel național (<https://moldova.unfpa.org/ro/publicații/post-intervenție-kap-studiu-cunoștințe-atitudini-și-practici-cancer-de-col-uterin>). Raportul de studiu a fost discutat cu toți

			<p>partenerii naționali relevanți, fiind validat în cadrul ședinței Comitetului de coordonare a studiului KAP, care a avut loc sub conducerea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale. https://moldova.unfpa.org/en/publications/infographic-assessment-knowledge-attitudes-and-practices-cervical-cancer-prevention.</p> <p>Rezultatele sondajului KAP realizat în 2020, după intervenție, privind prevenirea cancerului de col uterin în Moldova, au fost prezentate publicului larg în cadrul conferinței de presă organizate: https://www.facebook.com/protectiesocialamoldova/videos/1853608698129340</p>
1.2.2.	Organizarea activităților de sensibilizare și comunicare privind prevenirea factorilor de risc în cadrul Zilelor Internaționale și celor Naționale de Sănătate, conform calendarului prestabilit	MSMPS; Compania Națională de Asigurări în Medicină	<p>Organizațiile neguvernamentale; mass-media</p> <p>Astfel, în perioada 28 ianuarie - 31 martie 2020 a fost organizată și desfășurată campania națională de comunicare “Păstrează sănătatea! Fă testul citologic!” având ca scop <i>informarea fetelor și femeilor, dar și familiile lor, despre măsurile de prevenire a cancerului de col uterin</i>. Campania a inclus mai multe acțiuni de sensibilizare publică, cum ar fi: derularea materialelor video/audio, sesiuni de instruire pentru jurnaliști și specialiști medicali, distribuirea pliantelor informative pentru femei, instrucțiuni de comunicare pentru medici, postere informative în instituții medicale, farmacii, centre comerciale și transport public, panouri stradale, îndemnuri la acțiune în rețelele sociale.</p> <p>În premieră a fost lansat și site-ul specializat dedicat prevenirii cancerului de col uterin www.paptest.md. <i>S-au alăturat Campaniei partenerii — comunitatea medicală, societatea civilă, partenerii de dezvoltare, autoritățile locale, mass-media, sectorul privat - astfel încât mesajul privind prevenirea cancerului de col uterin să ajungă la fiecare femeie din Moldova.</i></p> <p>În scopul fortificării serviciilor de screening a cancerului de col uterin în Republica Moldova, îmbunătățirea accesului grupurilor țintă la serviciile profilactice în condițiile pandemiei COVID 19 au fost organizate, în perioada 10-14 august 2020, în colaborare cu Fondul ONU pentru Populație (UNFPA) sesiuni de informare la distanță cu privire la relansarea serviciilor de screening de col uterin în contextul pandemiei COVID - 19.</p> <p>A fost lansat Studiul național post-intervenție despre cunoștințele, atitudinile și practicile în domeniul prevenirii cancerului de col uterin în Republica Moldova. Alte evenimente organizate în a.2020 au fost: Ziua Mondială de prevenire a cancerului (4 februarie) cu sloganul „Sunt și voi face”, pentru a sublinia importanța implicării fiecăruia dintre noi în prevenirea și depistarea precoce a cancerului, maladie care reprezintă a doua cauză de deces în lume și Luna Internațională de Conștientizării a Cancerului Mamar (octombrie).</p>

Conform Raportului statistic în promovarea sănătății și educație pentru sănătate (F50 - săn), în republică pe parcursul 6 luni 2020 (datele anuale 2020 vor fi disponibile către 20 februarie 2021) au fost desfășurate 174 seminare pentru diferite categorii de lucrători medicali; elaborate 265 materiale metodice și informative; la posturile de televiziune au fost transmise 39 emisiuni; la radio difuzate 22 emisiuni, publicate în presă 26 articole. De asemenea au fost prezentate 1059 prelegeri; petrecute 23095 convorbiri în grup și individuale; elaborate 165 buletine sanitare; plasate în resursele internet 69 materiale informaționale; organizate 31 de acțiuni în comunitate. De asemenea, în perioada de referință au fost organizate acțiuni de promovare a sănătății în cadrul zilelor mondiale și naționale de prevenire a consumului de tutun, consumului nociv de alcool, reducerea inactivității fizice, promovarea alimentației nesănătoase, Ziua Mondială a mediului, etc - unde au fost abordate măsurile de prevenire și reducere a factorilor de risc principali care favorizează dezvoltarea diferitor tipuri de cancer. Activități consacrate Săptămânii de prevenire a cancerului de col uterin:

- Desfășurarea unei companii On-line în rețelele de socializare pentru promovarea mesajelor de prevenire a a cancerului de col uterin: <https://www.facebook.com/>

- Realizarea unui flash-mob tematic dedicat Prevenirii cancerului de col uterin.

Participanți total:

- 69 asistenți medicali și moașe, dep. Chișinău

- 52 asistenți medicali, dep. Bălți

- Difuzarea Spoturilor video tematic dedicate Prevenirii cancerului de col uterin în holul instituției dep. Chișinău și dep. Bălți

- Prezentarea informativă: „Prevenirea cancerului de col uterin” a fost susținută în plenară în holul instituției: dep. Chișinău și dep. Bălți. Participanți total: 141 participanți, (cursanți și cadre didactice)

- A fost organizat și desfășurat master-clas “Prelevarea probei citologice”.

Total participanți: 187 cursanți și cadre didactice.

Activități consacrate „Zilei Mondiale de prevenire a cancerului”, 04.02.2020

- A fost elaborată și afișată informația privind „Ziua mondială de prevenire a cancerului!” în holul instituției: dep. Chișinău, dep. Bălți

- A fost lansată sesiunea informativă cu repartizarea seturilor de materiale informative privind prevenirea cancerului cursanților.

Total participanți: 164 cursanți și cadre didactice.

				<p>Activități consacrate „Lunarului consacrat luptei împotriva cancerului mamar”, octombrie, 2020 cu genericul: „Octombrie-lună de conștientizare a cancerului mamar”, 2020</p> <ul style="list-style-type: none"> • A fost elaborată și afișată informația privind „Ziua mondială de luptă împotriva cancerului mamar” în holul instituției: dep.Chișinău, dep.Bălți • A fost lansată sesiunea informativă online cu repartizarea seturilor de materiale informative digitale privind prevenirea cancerului mamar cursanților. <p>Total participanți: 198 cursanți și cadre didactice.</p> <ul style="list-style-type: none"> • A fost organizat și desfășurat online master-clas “Examinarea clinic a glandei mamare”. <p>Total participanți: 198 cursanți și cadre didactice.</p>
1.2.3.	Informarea publică și instruirea grupurilor țintă despre vaccinarea împotriva papilomului virusului uman, conform rezultatelor Studiului de fezabilitate	MSMPS; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Organizații neguvernamentale; mass-media	<p>Imunizările sunt cele mai de succes și mai eficiente intervenții de sănătate publică folosite astăzi. Extinderea accesului la imunizare este crucială pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). Nu numai că vaccinările previn îmbolnăvirea și moartea asociate cu boli infecțioase precum rujeolă, difterie, pneumonie, poliomielită, tuse convulsivă, etc., dar aduc și realizări remarcabile în educație și dezvoltare economică a societății.</p> <p>În Republica Moldova continue activitățile de informare și instruire în cadrul implementării vaccinului HPV.</p> <p>OMS recomandă vaccinarea fetelor cu vârsta între 9 și 14 ani, când majoritatea nu au început încă activitatea sexuală. Studiile clinice și supravegherea după punerea pe piață au arătat că vaccinurile contra HPV sunt foarte sigure și eficiente în prevenirea infecțiilor cauzate de infecțiile cu HPV. Unele țări au început să vaccineze și băieții, deoarece vaccinarea previne cancerul genital atât la bărbați, cât și la femei.</p> <p>În anul 2019 în Republica Moldova au fost vaccinate gratuit fetele cu vârsta de 10 ani, 11 ani și respectiv 12 ani cu vaccinul <i>Gardasil</i> tetravalent, produs de compania „Merck Sharp & Dohme” din SUA. Se estimează că, conform studiilor realizate de OMS până în prezent, vaccinul <i>Gardasil</i> tetravalent are o eficiență foarte înaltă - de până la 100%, iar fiind administrat previne infecția cu tulpinile HPV înalt oncogene - 16 și 18, care determină peste 70% din cazurile de cancer de col uterin. și tulpinile - 6 și 11, care provoacă 90% din verucile genitale.</p> <p>Conform datelor parvenite la Agenția Națională pentru Sănătate Publică acoperirea cu vaccin este în medie de 50 la sută. În total au fost vaccinate cu vaccin contra HPV 36% fetele cu vârsta de 10 ani, 52,3% fetele născute în anul 2008 (11 ani) și 51,9% cele</p>

cu vârsta de 12 ani. Datele pentru anul 2020 vor fi procesate către 25 februarie 2021.

1.2.4.

Elaborarea strategiilor de comunicare și a materialelor informative și educaționale cu privire la rolul screening-ului cancerului cervical și colorectal și depistării precoce a cancerului mamar

MSMPS,
Compania Națională de Asigurări în Medicină

Organizația Mondială a Sănătății;
Fondul de urgență al Organizației Națiunilor Unite pentru Copii;
Fondul pentru Populație a Națiunilor Unite

Standardul privind organizarea și funcționarea serviciilor de screening cervical, incluzând 4 componente (pentru servicii de asistență medicală primară, citologie, colposcopie și histopatologie) - a fost aprobat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în 2020 (Ordinul MoHLSP № 36 începând cu 17.01.2020 - <https://moldova.unfpa.org/en/node/49375>), fiind proiectat profesional, tipărit în 3000 de exemplare și distribuit cu sprijinul Unității de coordonare a screeningului cervical tuturor unităților de asistență medicală care oferă servicii de screening cervical în Republica Moldova (unități de asistență medicală primară; personal de laborator - ambele, citologie și histopatologie; și personalul cabinetelor de colposcopie).

Materiale elaborate

Postere:

- Stop cancerul de col uterin,
- Programului de screening cervical implimentat în Moldova,
- Virusul Papiloma Uman și istoricul natural al infecției HPV,
- Metodele de prevenire a cancerului de col uterin: vaccinarea + testul Papanecolau.

Material informativ pentru cursanți:

- Metodele de prevenire a cancerului de col uterin: vaccinarea + testul Papanecolau
- Principiile și etapele de implimentare a Screeningului de cancer de col uterin la nivel de AMP în Moldova.

Prelevarea probei citologice.

1.3. Prevenirea și reducerea prevalenței factorilor de risc determinați de infecții

1.3.2.

Monitorizarea acoperirii vaccinării contra hepatitei B, morbidității prin hepatita C, și a incidenței și mortalității prin cancer hepatic

Ministerul Sănătății

Hepatitele virale constituie una dintre provocările de sănătate publică, din cauza răspândirii globale, endemicității, morbidității și mortalității crescute cât și ratei înalte de invaliditate consecutiv cronicizării infecției.

Rapoartele privind vaccinarea și revaccinarea pentru hepatita virală B se colectează lunar/trimestrial și anual. Vaccinarea împotriva hepatitei virale B este inclusă în Programul național de imunizări pentru anii 2016-2020, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 1113 din 06 octombrie 2016 pentru contingentul de risc. Nivelul insuficient al cuprinderii cu vaccinări la nivel național este determinat de teritoriile din stânga Nistrului, precum și refuzul de la vaccinări a unor grupuri de populație sub influența propagandei antivaccinale. Activitatea pozitivă a majorității instituțiilor medico - sanitare din țară și asigurarea suficientă cu vaccinuri și seringi s-au scontat cu menținerea unei ponderi relativ înalte a cuprinderii cu vaccinări a copiilor.

Imunizările efectuate, monitorizarea permanentă a morbidității, măsurile profilactice și antiepidemice întreprinse, au permis menținerea în anul 2019 a situației epidemice favorabile și nu au fost înregistrate cazuri de hepatită virală B acută la copii. Pe parcursul anului 2019 a fost asigurată supravegherea și investigarea evenimentelor adverse post-imunizare (EAPI). EAPI după vaccinarea cu vaccin HVB nu au fost înregistrate.

Ziua Mondială a Hepatitei este marcată anual pe 28 iulie, reprezintă o oportunitate ideală pentru a aborda problemele ce țin de hepatitele virale în rândul societății civile, mass-mediei, a autorităților, stimulând astfel acțiunile necesare pentru a atinge ținta de eliminare a hepatitelor virale către 2030. Tema evenimentului din acest an este „Viitorul fără hepatită”, cu un accent puternic pe prevenirea hepatitei B (HVB) în rândul mamelor și nou-născuților.

Cu referință la monitorizarea acoperirii vaccinării contra hepatitei B, morbidității prin hepatita C pe parcursul anului 2020, vă informăm că, datele finale vor fi procesate către 1 martie 2021.

Obiectivul specific II. Sporirea cu 25% a ratei de depistare precoce a cancerului (stadiile I și II) până în anul 2025

2.1. Elaborarea cadrului normativ și a Registrului de screening

2.1.2	Elaborarea și implementarea Registrului de screening: col uterin, colorectal și depistare precoce a cancerului mamar	MSMPS; Institutul Oncologic	Centrul Național de Management în Sănătate; Organizația Mondială a Sănătății; Institutul Oncologic	<p>Registrul de Screening reprezintă un sistem informațional integrat unic de evidentă și control automatizat al datelor din programul de Screening. O gestionare eficientă a programului de screening de diferite localizări presupune colectarea și analiza în timp util a datelor de la toate serviciile componente, împreună cu o returnare promptă a informațiilor de care prestatorii de servicii au nevoie pentru managementul pacienților.</p> <p>Obiectivul registrului este: Menținerea unei baze de date la nivel național cu lista femeilor eligibile pentru screening-ul cervical, colorectal și a celui mamar, rezultatele testelor de screening, precum și detalii despre tratament, reprezintă un element important în îmbunătățirea și eficientizarea programului de screening în Republica Moldova. În țară, la momentul actual, nu există un Registru de Screening bine definitivat pentru gestionarea eficientă a unui program de screening. O cerință esențială pentru implementarea cu succes a Programului de Screening este integrarea tuturor rezultatelor de la instituțiile medicale publice și cele private, care apoi să fie introduse în registrul de screening, un element unificator care ar asigura disponibilitatea acestor informații oricărui clinician.</p> <p>Implementarea Registrului de screening este posibilă grație cooperării mai multor parteneri sub egida Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în cadrul proiectului „Prevenirea Cancerului de Col Uterin în RM”, cu suportul Biroului de Cooperare al Elveției în Republica Moldova, Agenției ONU pentru Populație și</p>
-------	--	--------------------------------	--	---

				<p>Asociației Internaționale pentru Prevenirea Cancerului. În cadrul unui sistem informațional eficient, Registrul de Screening va unifica câteva verigi importante de prestare a serviciilor de screening de col uterin:</p> <p>În 2020, conceptul și specificațiile tehnice ale registrului de screening cervical au fost elaborate și validate de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Agenția Națională de Guvernare Electronică.</p> <p>A fost lansată licitația pentru selectarea unei companii specializate care să dezvolte Registrul de screening pentru colul uterin, dezvoltarea registrului urmând să fie finalizată în 2021 - care va asigura disponibilitatea datelor de screening pentru colul uterin, care urmează să fie colectate în mod regulat de la facilitățile AMP, citopatologie și laboratoare de histopatologie și cabinete de colposcopie și utilizate pentru luarea deciziilor bazate pe dovezi.</p>
2.1.3.	Dezvoltarea de parteneriate internaționale în screeningul cervical, colorectal și depistarea precoce a cancerului mamar	MSMPS	<p>Institutul Oncologic; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Organizația Mondială a Sănătății</p>	<p>Parteneriat de colaborare semnat cu UNFPA. 2) Personalul de asistență medicală primară capacitat pentru asigurarea continuității serviciilor de screening cervical în contextul COVID-19 În 2020, 311 furnizori de asistență medicală primară au fost capacitați în cadrul programului de informare extins, fiind capabili să asigure continuitatea serviciilor de screening pentru colul uterin, în contextul COVID-19, intervenție susținută în comun de UNFPA și SDC, fiind realizată în colaborare cu coordonarea screeningului cervical Unitate. Intervenția a avut loc în format on-line, având în vedere contextul COVID-19 și restricțiile privind circulația populației la nivel național - https://www.facebook.com/unfpaMoldova/posts/3349793651725419.</p> <p>Capacitatea dezvoltată de profesioniștii naționali în cadrul Programului regional UNFPA / IFCPC / IARC privind colposcopia și prevenirea cancerului de col uterin 2 ginecologi din Moldova au avut ocazia să finalizeze în 2020 partea clinică a Programului regional de formare UNFPA/IFCPC/IARC privind colposcopia și prevenirea cancerului de col uterin, în conformitate cu cerințele internaționale. Cei 2 profesioniști respectivi vor putea participa la examenul OSCE care va fi organizat la nivel regional în 2021. Asigurarea continuității educației profesioniștilor din domeniul sănătății în colposcopie, în conformitate cu cerințele internaționale. În 2020, programul dezvoltat în conformitate cu cerințele internaționale Programul de formare în colposcopie (bază și pregătiri avansate) integrat în programul de studii al Universității de Medicină și Farmacie de Stat „Nicolae Testemițanu”. A fost acreditat de Federația Europeană pentru Colposcopie - asigurându-se astfel</p>

				<p>continuitatea educației profesioniștilor din domeniul sănătății din Moldova în Colposcopie, în conformitate cu recomandările internaționale.</p> <p>Personalul de laborator capacitat în citopatologie în conformitate cu cerințele internaționale a 19 citopatologi și cito-screening-uri din laboratoarele care fac parte din serviciul de screening cervical la nivel național - au fost capacitate în conformitate cu cerințele internaționale, fiind certificate în 2020 în citopatologie. Sustenabilitatea intervenției respective de consolidare a capacităților a fost asigurată prin mijloace de integrare a cursului de formare în citopatologie în planurile de învățământ ale Universității de Medicină și Farmacie de Stat „Nicolae Testemițanu”.</p> <p>Personal de laborator capacitat în histopatologie în conformitate cu cerințele internaționale 7 patologi din laboratoarele care fac parte din serviciile de screening cervical la nivel național - au fost capacitate în conformitate cu cerințele internaționale, fiind certificate în 2020 în histopatologie ginecologică. Sustenabilitatea intervenției respective de consolidare a capacităților a fost asigurată prin integrarea cursului de formare pe histopatologie în planurile de învățământ ale Universității medicale și farmaceutice de stat „Nicole Testemițanu”.</p> <p>În scopul realizării măsurilor stabilite în Planul de acțiuni cu privire la elaborarea politicii în domeniul sănătății publice, bazate pe evidențe la capitolul Evaluarea Tehnologiilor Medicale (HTA), propusă spre realizare în anul 2019, ANSP, în contextul Acordului de Colaborare încheiat cu Institutul Național de Sănătate Publică din Regatul Norvegiei a format o echipă pentru Evaluarea Tehnologiilor medicale cu tematica: <u>Eficiența screeningului cancerului glandei mamare în Republica Moldova.</u></p>
<p>2.2. Elaborarea Standardelor Naționale privind procedurile operaționale pentru screening-ul cancerului colorectal și diagnosticarea precoce a cancerului glandei mamare</p>				
2.2.2.	Elaborarea Standardului procedurilor operaționale și implementarea unui proiect-pilot pentru depistarea precoce a cancerului mamar		<p>Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” Compania Națională de Asigurări în Medicină; Organizația</p>	<p>În anii 2019 – 2020 de către specialiștii în domeniu ai IMSP Institutul Oncologic a fost elaborat Standardul Național al procedurilor operaționale de depistare precoce și screening al cancerului glandei mamare, scopul căruia este : micșorarea morbidității și mortalității prin cancer mamar la populația feminină a Republicii Moldova. Standardul Național al Procedurilor Operaționale privind depistarea precoce și screeningul cancerului mamar are drept scop explicarea esenței, a componentelor de bază și a tuturor activităților ce trebuie efectuate în sistemul de sănătate întru asigurarea succesului și calității acestui program. Este un document care oferă suport metodologic entităților medicale în implementarea și menținerea unui program bine organizat.</p> <p>Standardul Procedurilor Operaționale privind depistarea precoce și screeningul cancerului mamar creiază baza pentru stabilirea regulilor certe de colaborare la toate nivelele de asistență medicală cu acordarea serviciilor calitative și sigure, conform</p>

			Mondială a Sănătății	recomandărilor internaționale și intereselor majore ale țării.
2.3. Elaborarea programului de formare a capacităților lucrătorilor medicali implicați în prestarea serviciilor de Screening cervical, colorectal și diagnosticarea precoce a cancerului mamar				
2.3.2.	Instruirea formatorilor în depistarea precoce a cancerului mamar (medici de familie, asistenți medicali, oncologi, ginecologi, chirurghi mamologi, citomorfologi, anatomopatologi, radiologi, manageri de date, etc.)		Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul Oncologic Ministerul Sănătății; Organizația Mondială a Sănătății	Atât medicii de familie și asistenții medicali ai acestuia, cât și oncologii ginecologi, mamologi, proctologi, morfopatologi și imagiști obligator trebuie să dețină competențe, conform curriculei de pregătire profesionale, cu certificarea în Programe de depistare precoce și screening al cancerului și perfecționarea cunoștințelor la timp.
2.3.3.	Elaborarea și ajustarea curriculumului și instruirea lucrătorilor medicali și a managerilor de date în serviciile de screening ale cancerului cervical (serviciul la nivel de asistență medicală primară, Citologie, Colposcopie)		Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Institutul Oncologic Ministerul Sănătății; Organizația Mondială a Sănătății	<p>Etapa universitară Curriculum la disciplina Oncologie, program de studii integrate Medicină aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20.</p> <p>Curriculum la disciplina Oncologie-radioterapie, program de studii de licență Tehnologie radiologică, aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20.</p> <p>Etapa post-universitară Ajustarea curriculum la modulul „Medicină de familie” cu includereacompartimentului „Screening cervical” de 14 ore înprograma de studii prin rezidențiat specialitatea Medicina de familie, anul III, cu durata de 14 ore. Elaborarea și implementarea în curriculum a modulului de „Patologie pre canceroasă a colului uterin. Colposcopia” în programa de studii prin rezidențiat specialitatea Obstetrică și ginecologie, anul IV, cu durata de 144 ore. Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei de oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinare la Comisia Metodică de Profil.</p> <p>Educație Medicală Continuă PEC realizate în cadrul Departamentului de obstetrică și ginecologie: „Curs primar de colposcopie. Modulul A” - 75 ore; „Curs avansat de colposcopie. Modulul B” - 234 ore; PEC realizat în cadrul Catedrei de medicină de familie „Screening cervical”- 25 credite; ^ PEC realizat în cadrul Catedrei de oncologie „Diagnosticul precoce și tratamentul cancerului organelor genitale feminine” - 100 credite, 4 medici; „Actualități în</p>

			<p>diagnosticul clinico-morfologic și conduita pacientelor cu stări precanceroase ale colului uterin” - 100 credite; PEC elaborat în cadrul Catedrei de morfopatologie „Citologie cervicală uterină” - 75 credite (aprobat Catedra PV nr. 2 din 08.09.2020; Comisiei științifico-metodice de profil Științe fundamentale - PV nr. 08 din 16.12.2020; CMC - PV nr. 2 din 17.12.2020.</p> <p>Programe și curricula elaborate și aprobate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medicina de familie, specializare, aprobată în anul 2020, 316 ore/credite Subiectul: Screening-ul cervical și a glandei mamare – 4 ore/credite • Medicina de familie, perfecționare, aprobată în anul 2019, 316 ore/credite Subiectul: Screening-ul cervical și a glandei mamare – 2 ore/credite • Asistența medical în oncologie, perfecționare, aprobată în anul 2019, 156 ore/credite • Screeningul de cancer de col uterin și a glandei mamare la nivel de Asistență medicală Primară, perfecționare, aprobată în anul 2019, 36 ore/credite <p>Au fost instruiți personal medical mediu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Medicina de familie, specializare – 92 persoane • Medicina de familie, perfecționare – 513 persoane • Asistența medical în oncologie, perfecționare – 28 persoane • Screeningul de cancer de col uterin și a glandei mamare la nivel de Asistență medicală Primară, perfecționare – 44 persoane <p>Total instruiți: 677 persoane</p>
2.3.4.	Elaborarea și ajustarea curriculumului și instruirea lucrătorilor medicali în serviciile de screening de cancer colorectal (serviciul la nivel de asistență medicală primară, Citomorfologie, Colonoscopie)	USMF „Nicolae Testemițanu”; Institutul Oncologic Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Organizația Mondială a Sănătății	<p>Etapa universitară Curriculum la disciplina Oncologie, program de studii integrate Medicină aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20;</p> <p>Curriculum disciplina Oncologie-radioterapie, program de studii de licență, aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20;</p> <p>Etapa post-universitară Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei de oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinarea la Comisia Metodică de Profil.</p> <p>Educație Medicală Continuă PEC realizat în cadrul Catedrei de oncologie „Urgențe medico- chirurgicale în proctologia oncologică” - 100 credite, 10 medici instruiți.</p>
2.3.5.	Elaborarea curriculumului de	USMF „Nicolae	Etapa universitară

	instruire pentru lucrători medicali pentru depistarea precoce a cancerului glandei mamare (asistență medicală primară, citomorfologie, mamografie)		Testemițanu”; Institutul Oncologic Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Organizația Mondială a Sănătății	Curriculum la disciplina Oncologie, program de studii integrate Medicină aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20. Curriculum disciplina Oncologie-radioterapie, program de studii de licență, aprobat la Comisia de Asigurare a Calității și Evaluare Curriculară, PV nr. 2 din 19.11.2020 și Consiliul Facultății, PV 5 din 22.12.20. Etapa post-universitară Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei de oncologie PV nr. 3 din 28.10.2020. La moment în examinarea la Comisia Metodică de Profil. Educație Medicală Continuă PEC realizate în cadrul Catedrei de oncologie: „Actualități în diagnosticul și tratamentul cancerului mamar” - 50 credite; „Actualități în oncologia medicală” - 100 credite, 7 medici instruiți; PEC actualizat în cadrul Catedrei de oncologie „Actualități în diagnosticul și tratamentul cancerului mamar (Catedra de oncologie PV nr. 2 din 08.09.2020). PEC elaborat în cadrul Catedrei de morfopatologie „Morfopatologia sistemului genico-urinar masculin și feminin și a glandei mamare” - 75 credite (aprobat Catedra PV nr. 2 din 08.09.2020; Comisiei științifico-metodice de profil Științe fundamentale - PV nr. 08 din 16.12.2020; CMC - PV nr. 2 din 17.12.2020.
2.3.6.	Elaborarea și implementarea programului de instruire pentru personalul abilitat în citologia screening-ului cancerului cervical folosind testul Papanicolau		Institutul Oncologic; USMF „Nicolae Testemițanu”; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Organizația Mondială a Sănătății	Etapa post-universitară Programa de instruire postuniversitara prin rezidențiat la specialitatea Anatomie Patologică aprobată la Consiliul de Management al Calității, PV nr.4 din 19.06.2019 și Comisia Metodică de Profil, PV nr.5 din 20.03.2019 (Modulul Citopatologia) Educație Medicală Continuă PEC realizate în cadrul Catedrei de oncologie: „Actualități în diagnosticul clinico-morfologic și conduita pacienților cu stări precanceroase ale colului uterin” - 100 credite
2.4. Fortificarea capacităților de diagnostic precoce la nivel național pentru screeningul cancerului cervical, colorectal și a cancerului mamar				
2.5 Evaluarea și monitorizarea Programelor de Screening și activităților de diagnosticare precoce a cancerului				
2.5.2.	Evaluarea și monitorizarea continue a activităților de screening ale cancerului cervical și colorectal		Ministerul Sănătății Centrul Național de Management în	La sfârșitul anului 2020 au fost efectuate vizite / discuții de monitorizare on-line cu personalul medical din 82 de unități de asistență medicală primară, 7 laboratoare de citologie, 5 laboratoare de histopatologie și 19 cabinete de colposcopie, cu scopul de a discuta și evalua conformitatea serviciilor de screening cervical cu prevederile nou

			Sănătate	<p>aprobat Standard privind organizarea și funcționarea serviciului de screening pentru colul uterin. Intervenția a avut loc în format on-line, având în vedere contextul COVID-19 și restricțiile privind circulația populației la nivel național. Raportul de evaluare elaborat a fost discutat și validat cu partenerii naționali din sectorul sănătății în cadrul reuniunii on-line desfășurate sub conducerea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, organizată cu sprijinul Unității de coordonare a screeningului cervical. Concluziile și recomandările vor fi luate în considerare în continuare de către managerii unităților de asistență medicală și personalul medical, organizând și oferind servicii de screening pentru colul uterin populației vizate.</p>
2.5.3.	Monitorizarea și evaluarea rezultatelor proiectului-pilot pentru depistarea precoce a cancerului mamar		<p>MSMPS; IMSP Institutul Oncologic Compania Națională de Asigurări în Medicină; Centrul Național de Management în Sănătate</p>	<p>Monitorizarea și evaluarea rezultatelor proiectului – pilot pentru depistarea precoce a cancerului mamar sunt niște instrumente de management extrem de importante pentru planificarea și realizarea activităților ce urmează. Un motiv este, că este necesar să se investească rațional resursele de care dispune țara. Ne oferă informații pentru a planifica mai eficient activitățile în cadrul programului, pentru a aloca rațional resursele și a asigura durabilitatea proiectelor desfășurate. În ultimul timp, alocarea fondurilor este condiționată de includerea în cadrul propunerilor de proiect a unui capitol focusat pe monitorizare și evaluare, care permite ulterior estimarea eficienței fondurilor alocate, cât și impactul activităților finanțate asupra grupului țintă. Rezultatele obținute în rezultatul investigațiilor instrumentale ale femeilor care participă la screening sunt introduse într-un Registru special, care conține datele cu caracter personal al acestora: numele, prenumele, IDNP-ul pacientei, localitatea unde s-a efectuat examinarea mamografică, data efectuării, data citirii mamografiilor, concluzia imagistică.</p> <p>În IMSP IO este amenajat un birou special pentru screeningul mamar, unde paralel cu listele persoanelor cu patologie a glandelor mamare (suspecție la cancer sau cancer, stare precanceroasă sau benignă) sunt transmise și descrierile cu concluziile imagistice. În cazul unor suspiciuni clinice și/sau ecografice, la solicitarea medicului mamolog, descrierea este dublată prin CD cu imagini mamografice.</p> <p>Din biroul screening mamar, se face legătura telefonică cu persoana responsabilă pentru screeningul mamar din localitatea respectivă. Se transmit listele pacientelor, care necesită un examen suplimentar în cadrul CCD IO.</p> <p>Toate pacientele (atât asigurate, cât și neasigurate) se prezintă cu forma 027-e și cu buletinul de identitate la registratura CCD IO, unde se perfectează cartela ambulatorie cu inscripția SCREENING mamar, marcată cu galben. Pacientele invitate au prioritate: nu sunt restricționate ca timp și nu sunt înscrise în lista de așteptare. Sunt examinate de medicul oncolog mamolog la prezentarea în cadrul CCD IO. La solicitarea medicului – mamolog Examenul ecografic se efectuează tuturor pacientelor. În cazul vizualizării</p>

				<p>ecografice a formațiunilor de volum, acestor paciente se efectuează puncția ecoghidată a glandei mamare. În cazul confirmării citologice al procesului neoplazic, pacientei se eliberează forma 027-e pentru medicul de familie cu recomandările investigațiilor necesare pentru stabilirea gradului de răspândire al procesului și aprecierii stării somatice a pacientei. La revenire cu toate investigațiile efectuate la locul de trai, pacienta este consultată repetat, în regim prioritar, fără programare. În baza tuturor investigațiilor, se efectuează stadializarea procesului oncologic, se definitivează diagnosticul și pacienta este prezentată de către medicul mamolog pe screening la CMD.</p> <p>Comisia apreciază conduita ulterioară tratamentului acestei paciente, cu recomandările respective și stabilirea primei etape de tratament.</p> <p>Datele pacientelor sunt introduse în Registrul special pentru SCREENING mamar, cât și în baza de date formă electronică <i>Excel</i>. Obligator datele sunt transmise și în Cancer Registrul Național.</p>
2.5.4.	Elaborarea recomandărilor privind proiectul de implementarea a programului Național de depistare precoce al cancerului mamar în Republica Moldova		MSMPS ; IMSP IO; Compania Națională de Asigurări în Medicină; Centrul Național de Management în Sănătate	<p>Recomandările privind implementarea programelor de depistare precoce și screening pentru cancerul mamar sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dotarea cu consumabile și aparataj tehnic: mamografe digitale, aparate de USG; • asigurarea cu resurse umane (medici cliniciști, radiomagisti, ecografști); • dezvoltarea unui sistem de referință între toate nivelele de asistență medicală incluse în program; • instruirea personalului medical care va activa în programul de depistare precoce și screening ; • instruirea și scolarizarea femeilor în privința efectuării corecte a autocontrolului glandelor mamare; • educația sanitară a populației în vederea identificării cancerului mamar în stadiile precoce prin autoexaminarea regulată și corectă a glandelor mamare; <ul style="list-style-type: none"> ▪ ridicarea nivelului de cultură sanitară a populației prin editarea broșurilor și posterelor informaționale, organizarea discursurilor și lecțiilor, participarea liderilor de opinie la emisiuni TV și radiou, elaborarea blogurilor și forumurilor de specialitate, etc.); • remunerația financiară satisfăcătoare a persoanelor implicate în programele de depistare precoce și screening a neoplaziilor mamare. • <p>Recomandăm efectuarea screeningului mamografic următorului contingent de femei: Femeilor de la 50-69 ani, o dată la 2 ani. Se efectuează mamografia bilaterală în 2 proiecții.</p> <p>Important !!! Screeningul mamografic recomandăm de a efectua o dată la 2 ani, la intervalul de vârstă de la 50 la 69 de ani, reeșind din faptul că în RM 60 – 65% paciente sunt afectate de cancer anume în acest interval de vârstă, vârsta medie</p>

				<p>fiind de 58,0 de ani.</p> <p>În cazul femeilor cu un risc majorat de cancer mamar, din diverse motive – istoric familial de cancer mamar sau ovarian, leziuni preexistente la nivelul sânului, radioterapie la nivelul peretelui toracic pentru o altă afecțiune screeningul trebuie să înceapă la vârsta de 45 de ani.</p> <p><u>Metodele actuale de depistare precoce a cancerul mamar includ:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Autoexaminarea glandelor mamare – o data pe lună, la orice vârstă; • Examinarea clinică a glandelor mamare de către personalul medical- o data pe an, de la vârsta de 18 ani. • Ultrasonografia glandelor mamare- o dată pe an, de la vârsta de 18 ani. • Mamografia – după vârsta de 35 – 40 de ani.
--	--	--	--	--

Obiectivul specific III. Asigurarea accesului a cel puțin 80% dintre pacienții cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă până în anul 2025

3.1. Fortificarea capacității, eficienței și calității serviciului oncologic la nivel național

3.2. Sporirea calității, abilităților și competențelor cadrelor medicale, inclusiv îmbunătățirea programelor de instruire a specialităților în oncologie; dezvoltarea și implementarea programului de instruire pentru personalul medical din asistența medicală primară

3.2.4.	Dezvoltarea și implementarea unui plan de instruire în centre europene pentru formatori naționali în domeniul diagnosticului și tratamentului		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	Instruire și certificare în colposcopie de către Societatea Britanică de colposcopie și patologie cervicală a 2 obstetricieni-ginecologi de la Departamentul de Obstetrică și ginecologie: Uliana Tabuica, Irina Sagaidac. Formarea a 2 formatori naționali la Catedra de medicină de familie în domeniul screening-ului cervical: Chiosa Diana, Ignat Rodica.
3.2.5.	Pregătirea cadrelor medicale (medici și laboranți) în morfopatologie oncologică și radiologie pentru asigurarea funcționării laboratoarelor morfologice		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”	<p>Absolvenți ani rezidențiatului în anul 2020:</p> <p>Medicina de laborator - 10 absolvenți; Anatomie patologică - 1 absolvent; Oncologie - 6 absolvenți; Radiologie și Imagistică medicală - 16 absolvenți.</p> <p>Educație medicală continuă:</p> <p>Curs de instruire on-line cu participare internațională „Actualizarea practică a histopatologiei ginecologice” realizat în cadrul Proiectului „Prevenirea cancerului de col uterin în Republica Moldova”, cofinanțat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) de comun cu Catedra de morfopatologie pentru personalul din cadrul laboratoarelor de</p>

				<p>histopatologie (a treia sesiune, finală), medici (anatomopatologi), 02-06.11.2020, dispoziția MSMPS nr. 504-d din 27.10.2020, 43 credite -7 persoane.</p> <p>Curs de instruire on-line „Curs de instruire în citologie/citopatologie cervicală a personalului din cadrul laboratoarelor de citologie” realizat în cadrul Proiectului „Prevenirea cancerului de col uterin în Republica Moldova”, cofinanțat de către Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA) și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC) de comun cu Catedra de morfopatologie pentru medici citologi de categorie superioară, 12-20.11.2020, dispoziția MSMPS nr. 532-d din 05.11.2020, 43 credite - 10 persoane.</p> <p>^ PEC realizate în cadrul Catedrei de morfopatologie: „Morfopatologia generală și oncomorfologia” - 100 credite și „Probleme actuale în citologie” - 75 credite.</p> <p>^ PEC elaborat în cadrul Catedrei de morfopatologie „Morfopatologia generală și oncomorfologie” - 100 credite (aprobat Catedra PV nr. 2 din 08.09.2020; Comisiei științifico-metodice de profil Științe fundamentale - PV nr. 08 din 16.12.2020; CMC - PV nr. 2 din 17.12.2020.</p>
3.3. Ajustarea activităților științifice în toate domeniile de control ale cancerului la standardele internaționale				
3.3.2.	<p>Realizarea cercetărilor științifice și recunoașterea rezultatelor acestora la nivel internațional:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proiecte aplicative - proiecte fundamentale 		<p>Institutul Oncologic; Ministerul Sănătății; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” Academia de Științe a Moldovei</p>	<p>Grant doctoral obținut la proiectul de cercetare prin cotutelă în cadrul Proiectului EURASIA 2016 LONG TERM, Universitatea Bergen, Norvegia: Educație și cercetare în patologia orală. Titlul proiectului științific - Caracteristica histopatologică și moleculară a carcinomului scuamocelular vulvar.</p> <p>^ Grant doctoral obținut la proiectul de cercetare prin cotutelă în cadrul Proiectului EURASIA 2016 LONG TERM, Universitatea Bergen, Norvegia: Educație și cercetare în patologia orală. Titlul proiectului științific - Identificarea biomarkerilor prognostici în carcinomul scuamocelular cap și gât.</p> <p>^ Grant doctoral obținut la proiectul de cercetare prin cotutelă în colaborare cu UMF „Victor Babeș”, Timișoara, România. Titlul proiectului științific - Markerii moleculari predictivi ai rezistenței la chimioterapie și terapia țintită în cancerul mamar.</p> <p>^ Conferirea titlului de DOCTOR în științe medicale dnei Bacalim Lilia în baza Deciziei Consiliului de Conducere al ANACEC nr.5 din 30 octombrie 2020 și a Hotărârii Consiliului științific specializat D 321.20-08 din cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova din 10 iunie 2020.) Tema tezei: „Rolul ovariectomiei în tratamentul complex al cancerului glandei mamare”. Susținută pe 10.06.2020 Conducător științific: Ghidirim Nicolae, dr. hab. șt. med., prof. univ.</p>
3.3.3.	Extinderea participării în studii clinice (în special		Institutul Oncologic;	Ordinul IMSP IO nr.63 din 21.04.2020 „Cu privire la organizarea studiului clinic ZN-c5-001, în cadrul IMSP IO”.

	cele internaționale)		Ministerul Sănătății; Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” Parteneri internaționali	19 studii clinice efectuate la unitatea ARENSIA Exploratory Medicine (organizație de cercetare prin contract) din cadrul IMSP Institutul Oncologic.
3.4. Asigurarea accesului pacienților cu cancer la medicamente esențiale și tehnologii pentru diagnosticarea și tratamentul de calitate				
3.4.1.	Elaborarea listei naționale a medicamentelor oncologice esențiale, în baza recomandărilor Organizației Mondiale a Sănătății		Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină Institutul Oncologic	A fost modificată lista medicamentelor esențiale utilizate în tratamentul pacienților oncologici. A fost modificat și completat Formularul farmacoterapeuți al IMSP IO.
3.4.2.	Procurarea medicamentelor conform listei naționale pentru a asigura accesul a cel puțin 80% din pacienții oncologici la medicamentele esențiale		Ministerul Sănătății; Compania Națională de Asigurări în Medicină Institutul Oncologic	Anual se inițiază procedura de achiziție prin mecanismul centrului unic întru asigurarea pacienților cu portofoliul corespunzător Protocoalelor Clinice Naționale în domeniul oncologic, astfel, pentru pacienții afectați cu tumori solide pentru tratament costisitor antineoplazic în condiții de staționar, pe parcursul anului s-a reușit majorarea cantităților la <i>Herceptin 150mg</i> , <i>Paclitaxel 260mg</i> și <i>Avastiv 400mg</i> . Din cadrul Farmaciei IMSP IO au fost eliberate bunuri (ajutor umanitar, articole parafarmaceutice, consumabile, medicamente CNAM, medicamente procurate centralizat, medicamente procurate conform programelor speciale, reactive) în suma totală de 122 944 410,63 lei. Au continuat activitățile Programul internațional GIPAP/MAS - program de donație în domeniul terapie anti-cancer axat pe asigurarea gratuită cu medicamentul imatinib mesylate (<i>Glivec</i>) a pacienților cu procese neoplazice maligne și a medicamentului nilotinib (<i>Tasigna</i>) pentru pacienții cu leucemie mieloidă cronică. În cadrul CCD IMSP IO a fost deschis Ghișeul farmaceutic pentru eliberarea gratuită a medicamentelor antineoplazice pentru tratamentul pacienților în condiții de ambulator – Ordinul IMSP IO nr.94 din 07.08.2020. Prin acest Ghișeu au fost eliberate medicamente în suma totală 3 410 023,22 lei.
3.4.5.	Elaborarea și implementarea mecanismului de asigurare a calității pentru chirurgie,		Ministerul Sănătății Institutul Oncologic	Pentru asigurarea calității actului medical în anul 2020 a fost efectuată reparația capitală a 8 săli de operații, staționarului de zi, secției oncologie medicală 2, centrului de diluție a preparatelor citostatice.

	oncologie medicala si radioterapie, inclusiv realizarea auditelor interne			
3.4.7.	Efectuarea Studiilor privind satisfacția pacientului		Ministerul Sănătății Institutul Oncologic	Aleatoriu profilului oncologic, au fost elaborate și evaluat satisfacția pacientului în raport cu serviciul medical prestat, astfel încât 91% din pacienții au exprimat satisfacție pentru nivelul profesional înalt al lucrătorilor medicali, 34% au solicitat îmbunătățirea condițiilor de cazare, 34% au abordat dificultățile în investigații la etapa de medicină primară, 5% au exprimat doleanța de păstrare a integrității profesionale.
3.5. Fortificarea Institutului Oncologic și instituirea în baza acestuia a Centrului Național de Referință (CNR) în Oncologie în Republica Moldova				
3.5.2.	Asigurarea laboratorului morfopatologic al institutului oncologic cu personal medical și dispozitive, conform standardelor		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Compania Națională de Asigurări în Medicină	Absolvenți ani rezidențiatului în anul 2020: Medicina de laborator - 10 absolvenți; Anatomie patologică - 1 absolvent.
3.5.3.	Procurarea anuală a reactivelor de baza pentru realizarea analizelor imunohistochimice		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Anual se inițiază procedura de achiziție prin mecanismul centrului unic întru buna asigurarea și funcționare a laboratoarelor cu reactiva medicale
3.5.6.	Dotarea cu dispozitive radiologice de diagnostic și tratament în conformitate cu standardele stabilite (calculatoare, monitoare medicale, negatoscoape, imprimantă), inclusiv cu tehnologie pentru stocarea și procesarea imaginilor (sistem informațional pentru		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Compania Națională de Asigurări în Medicină	Au fost procurate 3 dispozitive radiologice mobile pentru diagnostic.

	stocare și imagistică radiologică și sisteme radiologice			
3.5.8.	Elaborarea și aplicarea criteriilor pentru tratament în condiții de ambulator a pacienților oncologici		Ministerul Sănătății Institutul Oncologic	În cadrul CCD IMSP IO a fost deschis Ghișeul farmaceutic pentru eliberarea gratuită a medicamentelor antineoplazice pentru tratamentul pacienților în condiții de ambulator – Ordinul IMSP IO nr.94 din 07.08.2020. Prin acest Ghișeu au fost eliberate medicamente în suma totală 3 410 023,22 lei. În cadrul CCD IMSP IO activează staționarul de zi cu capacitatea de 40 de locuri.
3.5.9.	Elaborarea Studiului de fezabilitate pentru introducerea transplantului medular în Republica Moldova		Ministerul Sănătății; Institutul oncologic Compania Națională de Asigurări în Medicină; Agenția de Transplant; Organizația Mondială a Sănătății	Este efectuat
3.5.10.	Dotarea Departamentului radioterapie al Institutului Oncologic: - Tomografie Compiuterizată-simulator, echipament de asigurare a calității; - 3 acceleratoare liniare cu funcții deradioterapie cu intensitate modulată, imagini ghidate în radioterapie, radioterapie stereotactică, Radiochirurgie, - Brahiterapie 3D; - dispozitive de fixare; - construcția buncherului nou pentru 2 acceleratoare liniare.		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic AIEA	Departamentul de radioterapie al IMSP IO este dotat din anul 2019 cu Tomograf Compiuterizat-simulator. În anul 2021 va fi instalat un Accelerator liniar nou, care a fost procurat în anul 2020. În cadrul proiectului MOL 6010 a fost înlocuită sursa de radioterapie Co-60, a fost livrat în cadrul IMSP IO – Fantoma-3D pentru dozimetrie, electrometru, camera Roos. Derularea Proiectelor de cooperare tehnica IAEA-MOL 6010-6011 -progress 2020 MOL 6010 în desfășurare: 1. PO 201901427-JB: - Înlocuirea sursei de teleterapie Co-60 cu o nouă sursă de Co - realizată (19 ianuarie-23 ianuarie 2021 de către specialistul tehnic UJP și echipa locală); - în prezent - Co-unitate funcțională din 26 ianuarie 2021 -repatrierea și eliminarea sursei degradate - în curs de desfășurare (în prezent, pregătirea actelor de transport de către Bollor Logistics); 2. PO 202012223-JB(2020-11-09) -Fantomă de scanare 3D; Sistemul Blue Phantom 3D care include toate accesoriile conform ofertei.Livrat la fața locului -Institute Oncology- la 09 februarie 2021; 3. PO 201901036-MJD (întârziat) -Sistem de informații oncologice ECLIPSE TPS și ARIA RV- livrat la fața locului- Institutul Oncologic - 2019; -Instalare și instruire pentru ECLIPSE TPS și ARIA RV actualizate - upgrade programat pentru

				<p>22-25 aprilie 2021 cu compania Varian - Actualizarea testului ARIA / ECLIPSE a făcut - Versiunea recentă v.15.6 4. PO202012134-COG(2020-11-09) în curs de derulare În iulie 2020 s-a realizat procesul de specificare și achiziție a acceleratorului liniar În legătură cu situația de pandemie COVID-19, proiectul de cooperare tehnică IAEA-MOL 6010 este în întârziere MOL 6011 in desfășurare: 1. PO 202010322-JB(2020-09-22) - Echipament zilnic de dozimetrie QA și fantomă de densitate electronică; QUIKCHECK și CIRS-062M livrat către IMSP IO - 08 februarie 2021 2.PO202010518-JB(2020-0925) -Echipamente de dozimetrie; Electrometru; Camera Roos conform specificațiilor atașate livrat către IMSP IOInstitutul Oncologic- 28 decembrie 2020;</p>
3.5.11.	Realizarea studiului de fezabilitate privind tratamentul cu iod radioactiv in Moldova		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	A fost realizat

3.6. Dezvoltarea rețelei oncologice naționale

Obiectivul specific IV. Dezvoltarea serviciilor paliative și a celor de reabilitare și asigurarea accesului pacienților cu cancer la aceste servicii

4.1. Asigurarea accesului garantat al pacienților cu cancer la echipament pentru îngrijire și medicamentele esențiale pentru durere și îngrijiri paliative

4.1.1.	Evaluarea și revizuirea actelor normative cu referire la accesul la opioide		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Compania Națională de Asigurări în Medicină Prestatori servicii paliative; organizații neguvernamentale	Initiat grup de lucru p/u revederea actelor normative in domeniul accesului la medicamente p/u durere
4.1.3.	Procurarea cantității și formelor de medicamente în corespundere cu mecanismul de estimare a necesităților elaborat		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Compania Națională de Asigurări în Medicină; Comisia Națională	Achizitionate 100% din cantitatile de medicamentele estimate pentru durere din cele 13 tipuri si forme medicamentoase esentiale disponibile in Moldova, inclusiv asigurarea cu seringi p/u formele injectabile de morfina si omnopon

			Antidrog	
4.1.4.	Asigurarea pacienților cu minimumul necesar de dispozitive și consumabile pentru îngrijirile paliative (WC mobile, scaune cu rotile, pungi stome, echipament fixare, etc.) în conformitate cu prevederile legislației în vigoare		Ministerul Sănătății Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei; Autoritățile locale; Compania Națională de Asigurări în Medicină; organizații non guvernamentale	<p>Au fost distribuite 130 500 pungi colostomice din achizitii publice si 13 510 din ajutoare materiale % de asigurare cu colostome (fara ajutoare materiale) cca 92% din necesar (2019- 6,5%) din achizitii centralizate</p> <p>Distribuite 17 00 urostome din achizitii centralizate % de asigurare cu urostome 100 % din necesar Recepționate exoproteze mamare pe parcursul anului – 1216 (2019 - 0), eliberate 957</p> <p>In 2020 s-au efectuat 472 mastectomii, in lista s-au in scris 314 paciente, din care 282 au primit protezele , 32 paciente nu au masura necesara a protezelor avute in stoc</p> <p>In asteptare pentru exoproteze mamare 791 paciente, care au fost invitate p/u a prelua pretezele, din care 366 paciente Nu au dosit sa se prezinte din cauza pandemiei</p> <p>Sectia protezare oromaxilofaciala – 92 proteze</p>
4.2. Dezvoltarea competențelor în controlul durerii și îngrijirii paliative				
4.2.1.	Crearea în Institutul Oncologic a Centrului de Referință în Îngrijiri Paliative pentru pacienții cu cancer		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu“; Prestatori servicii; organizații non guvernamentale	Crearea Centrului aminata
4.2.2.	Elaborarea și implementarea Cursului de baza de instruire profesionala în îngrijirea paliativa, inclusiv personalului medical din asistență medicală primară și persoanelor implicate in tratamentul bolnavilor de cancer		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu“ prestatori servicii îngrijiri paliative; organizații non	<p>Etapa universitară Continuarea realizării Modulul de „Medicină paliativă” în programul de studii integrate Medicină, în anul V de studii, total ore - 60. Inițierea Modulul „Îngrijiri paliative si managementul durerii”, la programul de studii de licență Asistență Medicală Generală AMG, în anul IV, total de 120 ore.</p> <p>Etapa post-universitară Ajustarea curricula modulului „Îngrijiri paliative”, la instruirea prin rezidențiat, specialitatea Medicina de familie, anul II, cu durata de 10 zile. Actualizarea programului de instruire prin rezidențiat, specialitatea Oncologie (codul specialității 0912.1.38), aprobat în cadrul Ședinței Catedrei Oncologie PV nr. 3 din</p>

			guvernamentale	<p>28.10.2020. La moment în examinare la Comisia științifico-metodică de profil Chirurgie.</p> <p>Educație Medicală Continuă</p> <p>PEC realizat în cadrul Catedrei de medicină de familie „Îngrijiri paliative în asistența medicală primară” 75 credite + 8 credite CUSIM</p> <p>PEC realizat în cadrul Catedrei de oncologie „Reabilitarea și tratamentul paliativ în oncologie” - 100 credite</p> <p>Programa și curricula elaborate și aprobate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îngrijiri paliative, perfecționare, aprobată în anul 2019, 156 ore/credite • Reabilitarea medicală, perfecționare, aprobată în anul 2019, 156 ore/credite <p>Au fost instruiți personal medical mediu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îngrijiri paliative, perfecționare – 27 persoane • Reabilitarea medicală, perfecționare – 15 persoane <p>Total instruiți: 42 persoane</p>
4.3. Lărgirea accesului pacienților la servicii multidisciplinare de îngrijiri paliative de calitate				
4.3.1.	Extinderea rețelei de servicii specializate de îngrijiri paliative în raioanele și localitățile țării		Ministerul Sănătății Prestatori servicii îngrijiri paliative; Institutul Oncologic; organizații non guvernamentale; parteneri externi	Nr de servicii regionale de îngrijiri paliative deschise - 0 (vezi p. 4.3.2.)
4.3.2.	Elaborarea unui mecanism de cooperare în domeniul îngrijirilor paliative între instituțiile medicale, societatea civilă și serviciile de asistență socială		Ministerul Muncii; Protecției Sociale și Familiei Compania Națională de Asigurări în Medicină; Congresul autorităților publice locale	Comisia de specialitate îngrijiri paliative, de lunga durata si la domiciliu a dat aviz pozitiv propunerii Hospice Angelus de a implementa un program pilot de organizare a serviciilor de îngrijiri paliative într-un raion, care ar include serviciile de ip la domiciliu, paturile de spital si de ambulatoriu, conectate intreele, avind o dirijare comuna, ca o optiune care ar putea fi implementata in toata tara. Creat Proiect ADAPT a grupului de lucru: Paliatie la copii oncohematologici,, – cu lansarea la final a 2 publicații în revista „Cancer”. Ehrlich BS, Movsisyan N, Batmunkh T, Kumirova E, Borisevich MV, Kirgizov K, Graetz DE, McNeil MJ, Yakimkova T, Vinitsky A, Ferrara G, Li C, Lu Z, Kaye EC, Baker JN, Agulnik A; A multicountry assessment in Eurasia: Alignment of physician perspectives on palliative care integration in pediatric oncology with World Health Organization guidelines. Cancer 2020; 126(16): 3777-87. Barriers to the early integration of palliative care in pediatric oncology in 11 Eurasian countries. Cancer 2020; 126(22): 4984-4993. Semnat Contract de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu Asociatia Magic România,

				<p>ultimul oferind la rindul sau servicii de cazare a familiilor si copiilor ce luptă împotriva cancerului. Casa se afla in apropierea Institutului Oncologic „MagicHome,, . Cazarera este gratis si familiile au acces la toate cele necesare (alimente, produse de igiena). In anul 2020 au fost cazate 23 familii.</p> <p>1. Prelungit contractual de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu Asociația Little People România</p> <p>1. Activități terapeutice și educaționale zilnice - pentru copiii bolnavi de cancer, care au loc prin intermediul Facebook, Messenger, Care propune o abordare personalizata a pacientilor oncopediatrici aflați in izolare în perioada pandemiei. Programul de activități online este disponibil gratuit pentru copiii bolnavi de cancer.</p> <p>2. Temerarii s-au intilnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova</p> <p>3. In acest an in cadrul activitatilor asociatiei a fost: Elaborarea Planul European de Combatere a Cancerului avind la baza 5 subiecte: Discriminarea financiară pe termen lung („Dreptul de a fi uitat), Sănătate transfrontalieră, Sănătate mintală, Fertilitate și Servicii de chirurgie reconstructivă .</p> <p>Temerarii s-au intilnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova</p>
4.3.3.	Completarea echipelor multidisciplinare de îngrijiri paliative existente cu specialiștii necesari (slujitori de cult, asistenți sociali, psihologi, etc.)		<p>Ministerul Sănătății;</p> <p>Ministerul Muncii;</p> <p>Protecției Sociale și Familiei</p> <p>Compania Națională de Asigurări în Medicină;</p> <p>prestatori servicii;</p> <p>reprezentanți ai bisericilor</p>	Numărul de servicii specializate de îngrijiri paliative completate cu cadre 0
4.3.4.	Revizuirea si actualizarea costurilor serviciilor de îngrijire paliativa oferite de serviciile specializate in îngrijirea paliativa		<p>Ministerul Sănătății</p> <p>Prestatori servicii</p>	Costurile au fost revăzute în 2020 si actualizarea costurilor a fost inclusa in planul de activitate a MSMPS pe 2021. A fost format grup de lucru pe subiect

4.3.5.	Crearea parteneriatelor de colaborării între instituțiile medicale, societatea civilă și serviciile sociale pe problemele îngrijirii paliative și la sfârșit de viață		Societatea de Îngrijiri Paliative ; prestatori servicii Ministerul Sănătății; Ministerul Muncii; Protecției Sociale și Familiei; reprezentanții bisericilor; autoritățile publice locale; organizații non guvernamentale	<p>Semnat Contract de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu Asociația Magic România, ultimul oferind la rândul său servicii de cazare a familiilor și copiilor ce luptă împotriva cancerului. Casa se află în apropierea Institutului Oncologic „MagicHome,, . Căzarea este gratis și familiile au acces la toate cele necesare (alimente, produse de igienă). În anul 2020 au fost cazate 23 familii.</p> <p>2. Prelungit contractual de colaborare a IMSP IO R. Moldova cu Asociația Little People România</p> <p>4. Activități terapeutice și educaționale zilnice - pentru copiii bolnavi de cancer, care au loc prin intermediul Facebook, Messenger, Care propune o abordare personalizată a pacienților oncopediatrici aflați în izolare în perioada pandemiei . Programul de activități online este disponibil gratuit pentru copiii bolnavi de cancer.</p> <p>5. Temerarii s-au întâlnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova</p> <p>6. In acest an în cadrul activităților asociației a fost : Elaborarea Planul European de Combatere a Cancerului având la bază 5 subiecte: Discriminarea financiară pe termen lung („Dreptul de a fi uitat), Sănătate transfrontalieră, Sănătate mintală, Fertilitate și Servicii de chirurgie reconstructivă .</p> <p>Temerarii s-au întâlnit on-line în cadrul Galei de Crăciun, ținând cont de restricțiile impuse de pandemie, la care au participat peste 200 de tineri tratați de cancer din România și R. Moldova</p>
4.4. Dezvoltarea sistemului de reabilitare pentru pacienții cu cancer și supraviețuitori				
4.4.1.	Evaluarea necesităților esențiale, inclusiv în asistența psihologică, în reabilitarea pacienților cu cancer și a supraviețuitorilor		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu“; prestatori servicii	<p>Anual sunt elaborate necesitățile privind tratamentul durerii cu medicamente opioide (per IMSP, per transă); colostome, urostome, exoproteze mamare</p> <p>IO recepționează și distribuie la IMSP-uri cantitățile estimate, conform tranșelor</p> <p>Creat un Program de colaborare și aderare a IMSP IO și Global Alliance. Proiectul Alianța Globală împotriva Cancerului la copii este un proiect comun al OMS și spitalului St.Jude, care a luat naștere în urma lansării de către OMS a Inițiativei Globale pentru Cancerul Pediatric, care la rândul său se bazează pe Rezoluția Adunării OMS nr.70.32, privind prevenirea și controlul cancerului, adoptată în cadrul sesiunii din 22-31 Mai 2017.</p> <p>St. Jude Global Alliance în colaborare cu OMS are ca scop: - îmbunătățirea ratei de supraviețuire ale copiilor bolnavi de cancer din întreaga lume,</p>

			<p>prin creșterea potențialului la nivel local și global educația și instruirea cadrelor medicale, aprofundarea cunoștințelor în domeniul oncohematologiei pediatrie studierea indicilor globali de morbiditate, predominanta cancerului la copii, abordari moderne in diagnosticul si tratamentul patologiei canceroase la copii, precum și cauzele comune ale eșecului tratamentului.</p> <p>Identificarea structurilor interesate pentru colaborarea de succes și împlinirea proiectelor comune</p> <p>În programul care se derulează în regiunea Eurasiatică Institutul Oncologic din Republica Moldova în calitate de unica instituție din țară specializată în tratarea maladiilor oncologice scopul fiind dezvoltarea domeniului oncohematologic pediatric (diagnostic, tratament, îngrijirea corectă), creștea ratei de supraviețuire a copiilor bolnavi de cancer.</p> <p>Elaborata Harta resurselor în oncologie și hematologie pediatrică a tuturor participantilor a grupului de lucru EurADO, (inclusiv și a R.Moldova pentru informarea resurselor în colaborare cu OMS și Ministerul Sănătății a RM).</p> <p>Creat un program pentru educația, instruirea cadrelor medicale prin lecții online, training-uri – pe termen lung.</p> <p>Octombrie 2020 - Participarea La Congresul Oncologilor R. Moldova a participantilor Alianței Globale : St. Jude (2 rapoarte), Participanți din Rusia (1 raport), Participanți din Kazahstan (1 raport)</p> <p>In 2020 – Alianța Globală a creat o nouă platformă online cu scop de consolidare inițiativelor globale și regionale, cu posibilitatea de a lucra în comun, de colaborare și oferă un portal de educație și formare cu informații, publicații și lecții pentru personalul medical (patologiile oncohematologice la copii, Covid 19 la copiii cu patologii oncohematologice, date statistice, studiul indicilor globali de morbiditate, predominanta cancerului la copii, abordari moderne in diagnosticul si tratamentul patologiei canceroase la copii, precum și cauzele comune ale eșecului tratamentului), deasemenea facilitarea dezvoltării și implementării proiectelor comune.</p> <p>Pe parcursul anului 2020 a fost elaborat proiect pilot de proba în 6 țări (Rusia, Armenia, Belorusia, Moldova, pentru instruirea asistentelor medicale în paliativ la copilul oncologic (baza fiind scala durerii). În acest context prezentate 2 postere la SIOP(International Society of Pediatric Oncology) – octombrie 2020: În acest context prezentate 2 postere la SIOP(International Society of Pediatric Oncology) – octombrie 2020:</p> <p>A multicenter quality improvement initiative to implement a visual analogue pain scale (VAS) in daily nursing practice in pediatric hematology-oncology in Eurasia. Taisiya Yakimkova, United States of America, Gia Ferrara, United States of America, Kelsey</p>
--	--	--	---

				<p>Lewis, United States of America, Bella Ehrlich, United States of America, Ekaterina Goncharova, Russian Federation, Alisa Volkova, Russian Federation, Anastasia Merzliakova, Belarus, Faezbek Turabbaev, Kyrgyzstan, Rodica Golban, Moldova, Indira Erimbetova, Uzbekistan, Ella Kumirova, Russian Federation, Asya Agulnik, United States of America, Narine Movsesyan, Armenia.</p> <p>An assessment of the current state of pediatric hematology-oncology education in the Eurasian region. Yana Erdomaeva, Russian Federation, Taisiya Yakimkova, United States of America, Sapura Ibrahimova, Uzbekistan, Yulia Nogovitsina, Ukraine, Reiman Ismail-Zade, Azerbaijan, Dair Nurgaliev, Kazakhstan, Gevorg Tamamyan, Armenia, Marina Borisevich, Belarus, Riza Boranbaeva, Kazakhstan, Azat Iskakov, Kyrgyzstan, Rodica Golban, Moldova, Tsetsegsaikhan Batmunkh, Mongolia, Roman Kizyma, Ukraine, Dragana Stanic, Serbia, Mokhira Umarova, Uzbekistan, Kirill Kirgizov, Russian Federation, Daniel Moreira, United States of America, Asya Agulnik, United States of America, Anna Vinitsky, United States of America</p> <p>2020 – Global Alliance a lansat un sondaj si crearea unui Centru Global de Observare și Resurse Registru - COVID-19, la nivel global în oncologie pediatrică - pentru a determina impactul COVID 19 asupra copiilor cu patologii oncohematologice din întreaga lume, luind in considerare ca pandemia COVID-19 a schimbat drastic îngrijirea pacienților cu oncologie pediatrică din întreaga lume. În plus este acumulata informatia față de efectul clinic direct al COVID-19 asupra copiilor cu cancer, modificările dramatice ale sistemelor de sănătate cauzate de pandemie, inclusiv limitările resurselor, inclusiv diagnostice, de medicamente și echipamente de protecție personală pentru lucrătorii din domeniul sănătății. (https://global.stjude.org/en-us/global-covid-19-observatory-and-resource-center-for-childhood-cancer/registry.html).</p>
4.4.2.	Elaborarea si implementarea unui plan de dezvoltare a sistemului de rehabilitare in oncologie		<p>Ministerul Sănătății;</p> <p>Institutul Oncologic</p> <p>Universitatea de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu”</p> <p>prestatori serviciilor îngrijiri paliative;</p> <p>organizații non guvernamentale</p>	Planul nu a fost elaborat
<p>Obiectivul specific V. Îmbunătățirea și asigurarea funcționării Registrului de Cancer conform recomandărilor Agenției Internaționale pentru Cercetări în Domeniul Cancerului.</p>				

5.1. Îmbunătățirea capacităților și asigurarea funcționalității Registrului de Cancer

5.1.1.	Elaborarea și implementarea regulamentului de activitate a Registrului de Cancer în baza recomandărilor partenerilor externi		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Organizația Mondială a Sănătății	A fost ajustat și definitivat dosarul actelor normative privind procesul de înregistrare a Sistemului Informațional Registrul Național de Cancer. În acest scop au fost desfășurate ședințe de analiză privind funcționalitatea sistemului, procesul de raportare și monitorizare a cazului de cancer.
5.1.2.	Elaborarea și implementarea formularului de raportare a cazurilor de cancer		Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate Organizația Mondială a Sănătății	Un compartiment separat a ținut de introducerea clasificării maladiilor oncologice conform Clasificării Internaționale a Maladiilor pentru Oncologie ediția 3-a și a Stadiul Tumorii ediția a 7-a.
5.1.3.	Introducerea clasificării maladiilor oncologice conform Clasificării Internaționale a Maladiilor pentru Oncologie ediția 3-a și Stadiul Tumorii ediția a 7-a		Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate Organizația Mondială a Sănătății	
5.1.5.	Dotarea Registrului de Cancer cu echipament (facilităților tehnice, mobilier, articole de birotica, consumabile etc.) cu asigurarea funcționalității acestuia, inclusiv a serviciului de mentenanță		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic	Spațiul pentru Registrul Național de Cancer asigurat cu utilitățile necesare conform standardelor – pe parcursul anului s-a asigurat doar consumabile (foi A4, cerneala, birotica) dotarea tehnica fiind din anul 2016-2017 iar dotarea cu mobilier din anii 1990-2000

5.2. Instruirea personalului din serviciul Registrul de Cancer

5.2.1.	Elaborarea și aprobarea Regulamentului de activitate a Registrului de Cancer		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în	Au fost instruiți periodic doar angajații IMSP IO, staff-ul din Registrul Național de Cancer și specialiștilor responsabili de serviciu oncologic din teritoriu privind procesul de raportare a cazului de cancer.
--------	--	--	---	--

			Sănătate	Specialiștii IMSP IO au participat la instruirea privind experiența USA și a R. Belarusia în crearea Registrului de cancer pentru copii, la nivel instituțional "The st. Jude global childhood cancer analytics resource and epidemiological surveillance system — cancer registry"
5.2.2.	Elaborarea standardelor de personal ale Registrului de Cancer		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic Organizația Mondială a Sănătății	

5.3. Crearea platformei informaționale a registrului de Cancer

5.3.1.	Elaborarea documentației tehnice referitoare la platforma informațională tehnologică a Registrului de Cancer		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate Organizația Mondială a Sănătății	<p>IMSP IO a devenit parte componentă a Acțiunii comune "Parteneriatul inovativ pentru Acțiuni de control al Cancerului" (iPAAC; http://www.ipaac.eu/) ce reunește 24 de parteneri/țări din Europa și deține un pachet de 10 activități, scopul cărora constă în elaborarea activităților comune „CanCon” privind punerea în aplicare a abordărilor inovative în controlul cancerului: elaborarea și implementarea „<i>Foii de parcurs cu privire la punerea în aplicare de durata acțiunilor complexe de combatere a cancerului</i>”.</p> <p>În cadrul acestui parteneriat, IMSP IO participă la acțiunea WP7, ce vizează promovarea sarcinilor de ajustare și îmbunătățire a sistemelor informaționale în domeniul cancerului – <i>Dezvoltarea, implementarea și asigurarea funcționalității or mentenanței Cancer Registru</i>. Obiectivul acestei acțiuni este realizarea „cartografierii” cancerului și integrarea datelor pe platformă informațională modernă, ce ar permite oferirea rezumatelor periodice și a informațiilor esențiale ale procesului de monitorizare și evaluare a cancerului, precum și, colectarea și analiza informațiilor cu elaborarea Rapoartelor de evaluare a datelor calitative și cantitative din R. Moldova privind cancerul, ajustați la rigorile indicatorilor UE.</p>
5.3.2 .	Testarea într-o regiune/ raion-pilot, cu îmbunătățirea ulterioară a acesteia		Ministerul Sănătății; Institutul Oncologic; Centrul Național de Management în Sănătate Organizația Mondială a Sănătății	